

Vlado Fajgelj:

TURSKA GORA

ivo se še spominjam dijaškega prepira na šolskem izletu na Raduhi o tem, katero je pravo ime tej čudežni gori: jeli Turška ali Turska. »Turska je prav,« je končno razsodil profesor, »in desno od nje je Turski žleb!« Takrat še nisem slutil, koliko prelesti lahko nudi ta na prvi pogled nepomembna, nepravilno razrezana skladovnica krušljivih skal zlasti v spodnjem delu.

Toda odkar se del mojih poti vije v stenah, mi Turska gora pomeni pomemben člen v seriji intimnih koticov sredi skalnih velikanov, v katerih si preizkušamo moči in se ponižno pogovarjamo z goro: »Sem li dovolj močan za večje preizkušnje?« Szalay-Gerinov greben je kot nalašč za take stvari: prosta plezarija, razmeroma dobra skala v zgornjem delu, lep razgled in zanimiv potek. Naključje je hotelo, da sem prav v tej smeri pred leti prvič plezal v izmenjavi, se pravi prvič vodil navezo. To je pomemben dogodek v alpinističnem življenju, ki ga nikdar ne pozabiš. Dobro se še spominjam tiste druge dolžine, ki sem jo sam začel, tipaje previdno vsak oprimek z občutkom, kot da kradem naravi nekaj velikega; in z vsakim prijemom mi je rastla zavest, se razplamtela v velik ogenj hrepenenja po nečem novem, tveganem, vzvišenem...

Toda takrat, ko sem se počasi zopet dvigal v vlažnem jutru proti steni, sem razmišljal o čisto drugih stvareh. Pred mano je stopal Cic in moje misli so bile pri najini zadnji turi. Bilo je v severni steni Ojstrice v prvi dobi mojega plezanja. Ves navdušen sem drvel po melišču izpod Škarij — v eni uri sva bila od Korošice do vstopa v Ogrinovo smer. Žal pa se je isto divjanje nadaljevalo tudi čez steno. Cicu je to očitvidno ugajalo, saj je neusmiljeno, kot le on zna, »gonil« po poličkah levo in desno, tako da sem, mislim, v štirih urah prifrčal na vrh. Od celotne plezarije nisem odnesel ničesar: niti nisem poznal smeri, še manj sebe in ves efekt so bile bolečine v nevajenih zapestjih in pozabljeni karabinec na stojišču! Tu — na vrhu Ojstrice sem sklenil, da takšne plezarije ne smem nikoli več doživeti. Več ima človek od skromne krušljive grape, ki jo samostojno obvlada, kot od impozantne stene, skozi katero pride kot pes skozi roso ali kot salama skozi dimnik.

Od takrat se brez najine krivde s Cicem v steni nisva več srečala. Brez stalnega tovariša, toda skoro vedno samostojen, sem si nabral nekaj osnovnih izkušenj, zaupanja vase in, kar je glavno — presodil sem sam sebe. Zato sem brez premisleka na Cicevo povabilo odpisal nekako v tem-le smislu: »Z veseljem in zelo rad bi se navezal zopet enkrat na Tvojo vrv, toda ne zato, ker si razvpit dober plezalec, ampak zato, ker si eden mojih učiteljev in hribovskih tovarišev. Zato pa grem v navezo pod pogojem, da grem vsaj polovico stene v izmenjavi...« Kajti vsaj delna enakopravnost v navezi omogoča popoln plezalni užitek in le ta napravi pravičen vtis.«

Prišla sva do skal. Misli in vtisi so se razblinili, vsa pozornost je veljala vzhodnim skalam, preko katerih sva se skušala izogniti grušču in krajni poči, kajti julija tega leta je bilo pod srednjimi stenami Turske gore še precejšnje snežišče. Bila sva usmerjena proti kotu med vzhodno in severovzhodno (črno) steno, kjer je srednje težak kompakten svet obetal lepo plezarijo.

Nenavezana sva plezala vzporedno, se drug za drugim dvigala ter mimogrede pridobila že lepo višino, ne da bi se bila zavedala, da sva že v steni in da se je smer že začela. Iz te, lahko bi rekel, zasanjanosti me vzdrami Cicevo vprašanje: »Veš, kaj je to?« »Kaj to?« — mu odgovorim. »To je že lepa trojka,« odgovori, sname vrv in se začne navezovati. »To?« — obstanem na mali polički in se obrnem. Saj res, stvar je že resno strma, čeprav niti najmanj izpostavljena — toda...

Navezan nadaljujem prijetno plezanje do vrha velikega stebra, vrh katerega se vsidram in se ob varovanju razgledujem po vlažnem, na pol meglenem okrešelskem jutru. Nič kaj prijetno vreme, kot nekje jeseni ali spomladi. Toda ob lepem vremenu mora biti na tem stojišču nad vse prijetno. Povsod okoli tebe levo in desno na videz strme stene: na levi Szalay-Gerinov greben, na desni severovzhodni greben, nad tabo in pod stojiščem plošče in prepadi, nasproti pa Mrzla gora, ki je od tu še posebej markantna. Grušč pod steno je videti popolnoma raven in čudno se ti zdi, ko spustiš velik kamen, zakaj tako visoko skače od tal in se šele daleč od stene končno ustavi.

Cic je prilezel do mene in pričela sva debatirati o nadaljnjem poteku smeri. Plezala bova čim bolj v levo tako, da prideva pod levo zajedo, ki je iz doline videti kot ozek kamin.

»No, saj ta polička bo pa čisto lahka in enostavna!« sem dejal, ko se je Cic spravljal na pot. Zopet se je pokazalo, kako resnične so besede Čopovega Jožeta: »Dokler skale ne pošvataš, ne veš, kakšna je...!« Prečnica v levo je bila zelo krušljiva, »naložena«, kot pravimo, in Cic je na moje prijetno presenečenje pridno zabijal. Sledil sem mu po viseči prečnici do pod strehe, prestopil v desno in ga našel v dobrem stojišču.

Še preden sem začel s plezanjem, sem nad sabo dobro zabil prečni klin, se vpel in v tegu vrvi premagal prvi meter. Nato je sledil zopet klin, ki pa je slabo držal in je zato dobil soseda, vendar tako, da se je upor zaradi ovinka občutno zvečal. Za temi klini sem dvakrat preprijel v prostem plezanju in se znašel v kočljivem položaju. Poznalo se mi je, da nisem v treningu, saj je bila to druga tura v sezoni. Kljub dobrim oprimkom in stopom sem težko stal in se ogledoval po rešitvi. Nujno je bilo zabiti klin ali pa spustiti. Tedaj najdem špranjo, zabijem vanjo do glave prečni klin, vpmem in se z olajšanjem obesim nanj. Teoretično je bila stvar rešena: nad sabo sem imel še dobra dva metra, to se pravi v najslabšem primeru štiri metre padca, za kar je dobro zabiti klin povsem jamčil. Toda dejansko vendarle še nisem bil na stojišču in z zadnjim klinom sem

podesetoril trenje, kajti vrv je šla mimo štirih klinov, ki so bili zabiti v nekaki špirali z ostrimi robovi. Tako sem se, moram priznati, res težko potegnil za en preprijem, posebej s telesom vlekel vrv in vpil Cicu, naj popusti, čeprav je imel vrv že kar v rokah. Ko sem s konci prstov končno otipal zadnji oprimek, ki je bil že na stojišču in k sreči tak, da sem se nanj lahko obesil, sem kakor brez moči visel nekaj minut na njem tako, da je trup ležal na hrapavi plošči, noge pa so visele prosto v atmosfero — kot bi se v meglo uprl (po Čopu). Moči so se mi res občutno povrnile, s trenjem sem se skobacal, zabil in vesel naslonil ob varovalni klin. Cic je še nekoliko počakal, da sem se odpočil, nato pa vise na vrvi veselo izbijal kline s takšno ihto, da sva pozabila, da bi bilo dobro enega pustiti v stebru, in sva ga zato na stojišču.

Detajl, ki sem ga opisal, pa nikakor ni tako težak, kot je morda po teh vrsticah. Upoštevati je treba mojo neizurjenost. Glavna težava pa je trenje vrvi in zato priporočam ta del plezati z dvojno vrvjo, saj je detajl kratek (10 m) in bo tako nudil obilo užitka.

Vodstvo je prevzel Cic. Izbral si je izrazito poličko, ki drži v levo preko krušljivih odlomov, mimo razpok, ki se zajedajo med bloke in jih režejo od matične osnove. Sledil sem mu po teh tisočletnih sledovih preperevanja in uživanja nad prijetno izpostavljenostjo blokov in plošč. Nato sem nadaljeval mimo Cica naprej po polici proti gladki plošči z razpoko v obliki črke S. Obtičal sem na koncu in žalosten dognal, da mi je za ploščo zmanjkalo vrvi, čeprav so plošče moje posebno veselje.

Brez debate se je torej Cic lotil prijetne plezarije, »zakrcal« nekaj klinov, od katerih sva enega pustila, šel nad ploščo malo proti levi, nato pa desno proti »volovskemu« stojišču. Na njem sva naredila možica, ki štiti škatlico z listkom.

Medtem se je vreme občutno poslabšalo. Prišla sva v pas megle, iz katere je začelo rositi in padati babje pšeno. Rahel veter je brez ritma dirigiral dinamiki v ozračju: zdaj dež zdaj babje pšeno zdaj megla... Tu je bila priložnost, da sva si oblekla sviterje in se uredila za najhujše. Iz doline začujeva klic. Koča na Okrešlju in travnik pred njo sta v soncu, ostalo je v senci oblakov. Čudovito jasno vidim vsako travico na travniku, vsak macesen, vsako desko na koči. Toda to je le za hip — oblaki se sklenejo, čudovita prikazen izgine, Okrešelj zagrne mrak... Zamaknjena zreva v ta prizor. Cic odgovori na klic, nato se obrneva zopet v najino smer, zadelano z meglo in vlažno od dežja in sodre. Bil sem v precepu: zopet napad na moja načela, a okoliščine so kazale, naj gre Cic naprej. Kdo ve, kaj se skriva za temi črnimi vlažnimi bolvani v megli, z mojimi sposobnostmi ni da bi se postavljaj in jih precenjeval, treba je pa bilo čimprej iz stene, kajti vreme se je vidno slabšalo. Zato sem žalosten privolil...

V bistvu se je torej zame plezarija zaključila. Napetost je v meni popustila, brezciljno sem se zazrl v meglo, ki me je zagnila, in popuščal zeleno vrv. Saj bo tako on vse uredil...

Res je skala tu neverjetno razžrta v drobne vdolbinice kot kje na morski obali. Sledil sem Cicu v užitka polnem razkoraku 8 m navzgor in nato levo v črn žleb, ki se zoži v poč. Nato naju je vodila smer preko te položne poči in zopet po žlebu do izrazite strehe, pod katero sva bila primorana vedriti. Po poč, po kateri sva prišla, se je še izoblikoval majhen curek in nemo sva vsak zase premišljevala, kaj bo, če se tudi skozi celotno zajedo izoblikuje kaj podobnega ali celo slap. Skozi razredčeno meglo in rahel dež sva opazovala puste konture okrog sebe. Kot odbijajoče so vlažne stene! Kje so tiste vabljive podobe belih robov Mrzle gore, kje prikupnost Szalay-Gerianovega grebena?

Dež je ponehal in Cic je nadaljeval. Prestopil je v levo in izginil za robom. Tedaj se je izkazalo, kako dobro je, da se za to dolžino varuje pod streho. Skalni plaziči in posamezne skale s prodnate police so padali naravnost v zajedo in se izgubljali v globino. Kmalu sem sledil zeleni vrvi in našel Cica zopet pod eno streho. Ko sem se kolikor toliko namestil pod varovalnim klinom, je Cic prečil na levo in izginil navzgor za rob, na kar je vrv sumljivo obtičala, se rahlo nategnila pa zopet ohlapnila, stresala... Nato sem zaslišal preklinjanje, krušenje kamenja, vrv je zopet popustila in se odločno napela. Zapel je klin, za njim drugi in tretji. Kmalu za tem sem tudi jaz izpostavljeno prečil v levo ter našel za robom zelo krušljiv rdeč teren, ki ga je Cic mojstrsko obvladal z galerijo klinov, vrh katere sem opazil njegov režeči se obraz. »Izbijaj!« se je glasilo povelje, »izbijaj vse razen enega nekje v sredini!«

Stojišče se je nahajalo pod razčlenjenim previsom na izraziti polički, ki drži do velike trikotne črne strehe. Toda Cic ni šel do strehe, ampak levo v previs nad stojiščem zato, da sva ohranila smer naravnost v smeri zajede. Uporabila sva živo lestev, tako da mi je Cic stopil na ramena, zabil klin in v tegu vrvi premagal to previsno mesto. Žleb naju je pripeljal nato do lope, kjer sem napravil malega možica. Iz lope ni bilo več daleč do strehe in nato levo po žlebu na drnast svet, po katerem sva se skupaj bližala vrhu.

Imel sem vtis, da smer lahko primerjamo Režek-Modčevi smeri v Štajerski Rinki, — tako v tehničnem kot v estetskem oziru. Cic je bil mnenja, da je smer ena najlepših v Savinjskih Alpah in z velikim užitkom sva z drugega vrha opazovala silno strmino zajede, ki je bolj navpična kot Glava v Štajerski Rinki, ki je pa pri plezanju ne občutiš, ker plezaš po njenem dnu. Še ob vznožju pod Turskim žlebom sva se zamaknjeno ozirala v bleščeče se gladke plošče v okolici najine smeri, ki še povečujejo markantnost zajede. Toda, ko sva si po končani turi segla v roke, sem se spomnil, da moj delež ni niti polovičen, in trdno sem sklenil, da jo čimprej ponovim!

Tehnični opis: Vstop v kotu pod vzhodno steno (pod črno steno). Po desnem steburu (dobro viden trikot iz doline) za 5 dolžin na vrh. Po krušljivi viseči prečnici v levo 15 m pod streho, prestop v desno (6 m) na dobro stojišče. Od tu naravnost navzgor po belem

stebriču (V.), 10 m na stojišče (klin). Od tu po razčlenjenih poličkah v levo 2 dolžini do gladke plošče z razpoko v obliki S (klin). Preko nje. Od tu še vedno rahlo proti levi po razčlembah do strme poličke, ki drži v desno do vstopa v kamine oz. zajedo (dobro stojišče - možic). V razkoraku cca 8 m, prestop v levo in dalje po žlebu do ozke črne poči - varovališče. Po poči nekaj metrov, prestop v desno in navzgor do strehe (varovališče zaradi padajočega kamenja). Prestop v levo in naravnost navzgor, po prodnati polici pod črno streho. Po polici 6 m v levo in navzgor do pod strehe - prečka navzgor v desno (klin) na slabo stojišče previsno v levo (klin) — ne proti veliki črni strehi — trikotu na desni! — in po žlebu do dobrega stojišča (lopa). Iz lope v desno do strehe, prestop v levo v žleb in po njem na drnast lahek svet pod vrhom. Višina stene cca 400 m.

Dne 3. VII. 1954 plezala Debeljak Ciril in Fajgelj Vlado 5 ur (V.).

Mitja Šarabon:

OČNICA ✓

(1945)

Tiha roka je na vrh prepada,
kjer se sonce na skálo nabada,
kjer šepeče mir in vihra vzklika,
kjer ognjen modras in grozen sika, —
zasadila cvet,
na kamen pripet:
tebe, bela očnica — planika.
Svetlobe čolni
ob tvoji beli volni
pristaneja.
Tvoji listi se zganejo,
žarke — veslače
kot drobne igrače
obesiš na cvet.
Če lije grom v tvoj svet —
viješ se, lomiš,
in vendar ne dvomiš
v življenje in v rast
in v sonca oblast.
V skalnih žlebeh,
po strmih poteh
se napijemo zvezd tvojih cvétov.
Kakor roke kmetov
božajo klase,
božamo ti lase
in tonemo v tvojih očeh.